

הרב חיים אבערלאנדער
רב דקהל שארית ישראל
ראה"כ "אור ישראל" ווילעדניק

לבישת וקניית בגדים חדשים בימי בין המצרים

איסור לבישת בגדים חדשים בימי בין המצרים / איסור לבישת בגדים חדשים בזמנינו / אם מותר לקנות בגדים חדשים עד ר"ח מנחם אב / דין קניית בגדים חדשים לאחר ר"ח מנחם אב / לבישת בגדים חדשים לקמנים

ללבוש אף בימי בין המצרים, וכמו"כ להמתירים לומר שהחיינו בשבת מותר ללבוש בגד חדש בשבת, עיי"ש.

אמנם בא"ר (מובא בשע"צ ס"ק מ"ח) כ' דיש איסור ללבוש בגד חדש מי"ז בתמוז משום שהוא שמחה גדולה, וע"כ אפי' להמתירים לומר שהחיינו בשבת, עכ"ז אסור ללבוש בגד חדש בשבת² עיי"ש. ובשעה"צ (שם) הקשה עליו שלא מצינו שום איסור משום שמחה עד ר"ח אב, וע"כ דאיסור לבישה בגד חדש הוא מטעם שהחיינו, וע"כ מותר ללבוש בגדים חדשים בשבת, עיי"ש, וכ"ה בחיי"א (כלל קל"ג אות י"ד) עיי"ש.

יסוד מחלוקת המג"א והא"ר

ואפשר לבאר מחלוקתם, דבמג"א הנ"ל, כ' דהטעם שאסור לומר שהחיינו בימי בין המצרים אינו מטעם דהם ימי אבילות, ואמירת שהחיינו היא שמחה, דהלא גם אבל ל"ע מותר לומר שהחיינו, אלא כיון שהם ימי פרעניות אינו מהראוי לומר שבח שהגיע לימים אלו. אמנם במהרי"ל (הל' ט"ב אות ח') איתא, אמר מהר"י סג"ל, טוב למנוע מלברך זמן על שום

איסור לבישת בגדים חדשים בימי בין המצרים

הנה איסור לבישת בגדים חדשים בימי בין המצרים, אינו מבואר להדיא בשו"ע, ובטעם איסור זה מצינו מחלוקת הפוסקים, ויש איזה נפק"מ להלכה, וכפי שנבאר דבריהם בס"ד.

המחבר (או"ח סי' תקנ"א סעי' י"ז) כתב, טוב ליזהר מלומר שהחיינו על פרי או מלבוש חדש בין המצרים, וכ' המג"א שם (בס"ק מ"ב) בשם המט"מ וספר חסידים (סי' תת"מ) דמותר לברך שהחיינו בשבת, ובשם האר"י ז"ל אסור, וכ' המשנ"ב (בס"ק צ"ח) דהיות שהגרא"א והט"ז מקילים לומר שהחיינו אפי' בחול, ע"כ בשבת יש לסמוך עליהם, ומותר לומר שהחיינו בשבת עיי"ש¹.

וכתב המג"א (שם בס"ק כ"א), דהטעם דאסור ללבוש בגדים חדשים בין המצרים הוא משום דכיון דבשעת דלבוש בגד חדש צריך לברך שהחיינו וכמבואר בסי' רכ"ג, ע"כ אסור ללבושם בימי בין המצרים, ולפי"ז כ' המג"א, דבקנה בגד חדש שנגמר לגמרי וא"צ עוד תיקון דמברך שהחיינו בשעת קניית הבגד, אזי מותר

1. ועי' בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' תכ"ח) שמחדש דאם פרי זה חביב עליו ויהי' לו בו עונג שבת יאכל אותו בלי ברכת שהחיינו, דכמו שמצינו (ביבמות צ"ג) בהא דר' ינאי אייתי ליה שמעי' כנתא דפרי וכו', דמשום עונג שבת תורם שלא מן המוקף, ואף דהיא דאורייתא נדחה משום עונג שבת, כ"ש שדוחה לברכת זמן דמדינא רשות הוא, והאריך עוד בזה, דאולי היות שמתירין אותו לאוכלו משום עונג שבת אזי יברך עליו שהחיינו כיון דא"א לברך עליו שהחיינו אחר ימי המצרים, עיי"ש.

2. ובערוך השלחן (סעי' י"ח) העתיק דברי המג"א, דלמנהגינו שמברכין שהחיינו בשבת, מותר ללבוש בגד חדש בשבת, אמנם אח"כ כתב, אמנם אנחנו מונעים עצמינו מללבוש בגד חדש חשוב מי"ז בתמוז אפי' בשבת עיי"ש, הרי דהמנהג הוא כש" הא"ר דאסור ללבוש אפי' בשבת.

בשבת אסור ללבוש בגד חדש ולברך עליו שהחיינו ואין מברכין מפני שהוא שמחה גדולה (שם בא"ר ודלא כמ"א ס"ק כ"א ע"ש), אבל בגד חדש שאינו חשוב שא"צ לברך עליו שהחיינו מותר לקנותו עד ר"ח עיי"ש. הרי שפסק כהא"ר דאסור ללבוש בגד חדש אפי' בשבת משום שמחה גדולה, אולם מדבריו נראה דהאיסור הוא הברכה, דהא כ' אסור ללבוש בגד חדש וכו' "מפני שצריך לברך שהחיינו", ועוד כ' ואף בשבת אסור ללבוש וכו' "ולברך עליו שהחיינו ואין מברכין" מפני שהוא שמחה גדולה, הרי דנקט דהברכה הוא האיסור.

ונראה דהי' קשה לו קושיית המשנ"ב דלא מצינו איסור משום שמחה קודם ר"ח אב, וע"כ סובר הדה"ח דאין איסור הליבישה משום שמחה, רק האיסור הוא לברך שהחיינו על שמחה גדולה, דאין להוציא בפיו שמחת לבו שהחיינו ב"ה לעשות דבר שהוא שמחה גדולה, ולכן בפרי שאין בו שמחה כ"כ, והאיסור לברך עליו שהחיינו, הוא מטעם שכ' המג"א דאינו נכון לומר שבח שהגיע לימים אלו, זה מותר לומר בשבת, וכמבואר בבגדי ישע (שם) בטעם הדבר שמותר לומר שהחיינו בשבת, משא"כ לברך וליתן שבח על מעשה של שמחה יתירה, דבר זה אסור אפי' בשבת.

וכן משמע בדברי הקצשו"ע (סי' קכ"ב סעי' ב') שכ' וז"ל: נוהגין שאין מברכין שהחיינו בימים אלו ולכן אין קונין ואין לובשין בגד חדש, "משום דהיה צריך לברך עליו שהחיינו" וכו', ועל פרי יש להקל לברך עליו שהחיינו בשבת עיי"ש, הרי דרק בפרי כתב להקל לברך עליו שהחיינו בשבת, משא"כ על בגד חדש אסור לברך עליו שהחיינו אפי' בשבת, וע"כ דהיינו מטעם הנ"ל.

גם באליהו זוטא, שזהו המקור לדברי האליהו רבא, נראה דהאיסור הוא משום ברכת

פרי חדש כל בין המצרים "כדי למעט שמחה", וכן ראיתי הג"ה באגודה בשם הכל בו, הובא דבריו בא"ר סי' י"ז, הרי דמהרי"ל סובר דטעם שאין לברך שהחיינו בימי המצרים הוא משום דזה מעורר אצלו שמחה, וצריך למעט בשמחה בימי המצרים, וא"כ הא"ר שהעתיק דבריו, כנראה דסובר כוותיה ודלא כהמג"א, ולפי"ז נמצא דהא"ר דסובר דאיסור לבישה הוא משום שמחה היינו לשיטתו דסובר כהמהרי"ל דאיסור אמירת שהחיינו הוא משום שמחה, הרי דיש איסור שמחה גם קודם ר"ח, משא"כ המג"א לשי' דאיסור אמירת שהחיינו היא משום ברכה, סובר דאין שום איסור משום שמחה קודם ר"ח.

עוד מצינו פלוגתא זו, דהא"ר (בס"ק ד') העתיק בשם מהרי"ל דאין לצייר ביתו כל ימי בין המצרים, וכ"ה במהרי"ל (הלכות ט"ב אות ח') וז"ל, מעשה בא' שקצב עם גוי לצייר ביתו וטרם שגמר חל ר"ח אב, ושאל פי' מהרי"ל סג"ל, וא"ל לא נכון לצייר "כל בין המצרים", והואיל דקיין עמו והתחיל³ יגמור וכו', הרי בהדיא דכל בין המצרים אין לצייר ביתו, וע"כ דכל ימי המצרים יש ענין למנוע מלעשות איזה דברים המעוררים שמחה יתירה.

אולם המג"א (ס"ק ז') ושאר אחרונים שלא העתיקו האיסור לצייר ביתו לגבי ימי בין המצרים, ורק כתבו דמשנכנס אב אין לצייר ביתו, הרי דסוברים דאין שום איסור משום שמחה רק לאחר ר"ח.

לברר אם להא"ר האיסור הוא משום שמחה או משום שהחיינו

והנה בדה"ח הל' ימי המצרים (סעי' ה'), כתב דאין לברך שהחיינו בימי בין המצרים על פרי חדש, ובשבתות שבין ימי המצרים מברך אף על פרי חדש, ובסעי' ו' כתב, אסור ללבוש בגד חדש בין המצרים מפני שצריך לברך שהחיינו ואין לברך שהחיינו בין המצרים, ואף

3. ומדברי מהרי"ל אלו, משמע דלכן מותר, להיות דהתחיל כבר מקודם ואנו דנים רק לגמור, ע"כ יש להקל, משא"כ מדברי המג"א (ס"ק ז') נראה דעיקר היתור הוא משום דהוא בקבלנות ואפי' לא התחיל מותר, וע"כ.

זה דעיקר שמחה הוא בשעת לבישה, דהא אם החליט שלא ללבושו כלל אמרינן דהיה ברכתו לבטלה, רק כיון דהשמחה מתחלת בשעת קני', ע"כ מעיקרא דינא מברכין שהחיינו אז, ולמנהגינו מברכין בשעת לבישה, ומעתה אם אמרינן דלהא"ר האיסור הוא משום שמחה, אזי אף שכבר בירך בשעת קני', מ"מ גם בלבישה יש לאסור משום שמחה, אלא על כרחך דגם להא"ר האיסור הוא משום הברכה, ולא מטעם שמחה.

היוצא לנו מזה דלענ"ד נראה דאפי' לשי' הא"ר דסובר דאין ללבוש בגד חדש אפי' בשבת בימי בין המצרים, משום שמחה גדולה, עכ"ז כוונתו דעל דבר של שמחה גדולה אין לברך עליו שהחיינו בימי בין המצרים אפי' בשבת, והיינו דלא כמו שהעתיקו כמה מלקטים בשם הא"ר דאיסור לבישת בגד חדש בימי בין המצרים הוא משום שמחה אפי' כשאין מברך עליו שהחיינו.

איסור לבישה בנדים חדשים בזמנינו

והנפק"מ מכל זה בזמנינו שהרבה נוהגין שאין מברכין שהחיינו על בגד חדש, דאצלינו אין השמחה כל כך בשעת לבישת בגד חדש [ועי' שו"ת מהרש"ג סי' צ"ה אות ב', שכ' ואני מעולם לא ברכתי שהחיינו על לבישת בגד חדש דאינו חשוב אצלי, ועי' מג"א (סי' רכ"ג ס"ק ה')] דהעולם מקילים בברכות אלו, דסומכין עמש"כ התוס' בשם רב שרירא גאון דאין לברך רק על דבר הבא מזמן לזמן, וגם משום דאין ברכה זו אלא רשות וכמש"כ הרמ"א, ועי' בדרכי חיים ושלום (אות רנ"ב) שלא היה מברך שהחיינו רק על בגדי שבת, וכנראה דבגדי שבת הם בגדים חשובים ויקרים, ומור"ר הגה"צ מפאפא זצ"ל היה מזהיר לחתנים שיברכו ברכת שהחיינו בשעה שהיו לובשים הבגדים חדשים בשבת שקודם החתונה דאז יש שמחה גדולה⁴, וא"כ להמ"א הנ"ל דהאיסור

שהחיינו, דעל מש"כ הלבוש בסעי' י"ז, יש לזוהר מלברך שהחיינו בין המצרים על פרי או מלבוש חדש וכו', ונראה דבשבתות בנתיים מותר לברך שהחיינו על פרי חדש וכו', על זה כ' הא"ז וד"ל: ולפי"ז אין לקנות כלים חדשים או ללבוש "שאי אפשר לברך שהחיינו כל בין המצרים", ואפי' בר"ח ושבתות כתב במלבושי יו"ט דאסור דבמלבוש איכא שמחה יתירא, ע"כ. הרי דמתחילה כ' הטעם האיסור ללבוש בגד חדש משום דא"א לברך עליו שהחיינו, ואח"כ הוסיף דאפי' בשבת אסור משום דאיכא שמחה יתירה, וע"כ דהאיסור בשבת ג"כ הוא מטעם הברכה, דאל"כ לא היה לו לכתוב קודם האיסור הלבישה מטעם ברכה, דהא בלא"ה הוא אסור מטעם שמחה.

ויש להביא קצת ראייה מהא"ר גופא דהאיסור הוא משום הברכה, דהמ"א (שם) כתב דאם קנה בגד חדש דמברך שהחיינו בשעת קני' כמבואר בס' רכ"ג, אז מותר ללבושו בימי המצרים, כיון דאינו מברך שהחיינו עוד עיי"ש, וכ"ה בא"ר הנ"ל, ועכשיו יש לדון לדברי הא"ר דאסור ללבוש בגדים חדשים משום שמחה, א"כ למה לא אמרינן דאפי' אם כבר בירך שהחיינו בשעת הקני', מ"מ יהי' אסור ללבושם עכשיו, דיש שמחה בשעה שלובשם בפעם הראשונה, ובפרט לפי"מ שכ' במאמר מרדכי (סי' רכ"ג אות ה') דמנהג העולם בכל אופן לברך שהחיינו בשעת לבישה, והטעם דדומה למש"כ בס' רכ"ה (סעי' ג') גבי פרי חדש, דנהי דמדינא יש לברך בשעת ראי', מ"מ נהגו העולם לברך בשעת האכילה דאז הוא עיקר ההנאה עיי"ש, וכ"כ בחסד לאברהם (אות ו'), ובישועות חכמה (סי' נ"ט) דאז הוא השמחה בשלימות, ועי' בכף החיים (סי' כ"ב אות ו') עוד טעם לזה דחיישנין שמא יחזור בו מאיזה טעם שלא ללבושו רק ימכרנו לאחר ואז נמצא דברכתו היה לבטלה שלא נהנה מזה עיי"ש, וחזינן מכל

4. ומה שאנו מברכין שהחיינו על פרי חדש (כגון בחמשה עשר בשבת), הגם שמסתבר דיותר יש שמחה בלבישת בגד חדש מאכילת פרי חדש, צ"ל דפרי מקרי דבר הבא מזמן לזמן, משא"כ בגדים נמצאים כל הזמן בחנות ויכולים להשיגם.

וכ"ה באשל אברהם תנינא (סי' תקנ"א ס"ג) דאפי' ביהש"מ אסור, אמנם בשו"ת ברוך השם (סי' ע"ה) פסק שאין נוהג דין בין המצרים בלילה, ועי' בשו"ת אגרות משה (ח"א סי' קס"ח) דמתיר אפי' לעשות נשואין בליל י"ז, ועי' בשו"ת דברי משה מדודי הגר"מ הלברשטאם זצ"ל (סי' ל"ג) שהאריך להחמיר בזה, וכתב דהסכים עמו הגרמ"א פריינד זצ"ל, והגר"ש וואזנער שליט"א, עיי"ש. וע"כ נראה דהיות דאיסור ללבוש בגדים חדשים בזמננו שאין בזה שמחה כ"כ, יש מקום לדון, ובמקום צורך יש להקל בזה בליל י"ז.

אם מותר לקנות בגדים חדשים עד ר"ח מנחם אב

ועכשיו יש לדון, אם אסור לקנות בגדים חדשים בימי בין המצרים כדי ללבושם אח"כ, והנה אם נגמרו הבגדים כבר (ונבדקו משעטנז) דמברך שהחיינו בשעת הקני' פשוט דאסור, אלא למנהגנו שכ' לעיל שמברכין שהחיינו רק בשעת לבישה, לכאורה יש לדון בזה, דהנה לפי דברינו הנ"ל דאפי' לדברי הא"ר האיסור הוא רק משום ברכת שהחיינו, פשוט דאם אינו מברך שהחיינו בשעת הקני' דמותר, אולם לצד השני הנ"ל, דלהא"ר האיסור לבישה הוא משום שמחה אפי' בלי ברכת שהחיינו, שפיר יש לומר דכמו"כ יהי' אסור הקני' להא"ר מטעם שמחה, כיון דמעיקרא דינא הרי צריך לברך שהחיינו אז בשעת הקני', הרי דאז יש שמחה, אולם אפ"ל לפי"מ שכ' לעיל בשם המאמ"ר דהטעם דאנו מברכין שהחיינו רק בשעת לבישה הוא משום דעיקר השמחה הוא בשעת הלבישה, א"כ אין לאסור הקני' משום שמחה, ומסתבר דיש להקל בזה, כיון דכל דינו דהא"ר הוא חידוש, וע"כ אין להוסיף עליו, וכ"מ בכ"פ החיים (אות ח"פ), ובפרט בזמננו שאין מברכין כלל שהחיינו אפי' בשעת לבישה דאינו חשוב כל כך, בוודאי דיש להקל, ובאופן

הוא משום הברכה, הרי כיון שאין אנו מברכין שהחיינו, שפיר מותר ללבוש בגד חדש.

וכמו"כ לפי"מ שביארנו דגם להא"ר האיסור הוא משום ברכת שהחיינו ג"כ אין לאסור, רק לפי אותו צד דאמרינן דלהא"ר אסור אפי' בלי ברכת שהחיינו משום שמחה, יש לדון דאולי גם עכשיו יש שמחה ואסור, אולם מסתבר דכיון דאין מברכים בזמנינו שהחיינו, וע"כ דאצלינו אין בזה שמחה כ"כ, א"כ דומה לבגדים שאינם חשובים שאין מברכין עליהם שהחיינו, דמותר ללבושם לכו"ע בימים אלו וכן"כ בתשו' מהרש"ג הנ"ל דנשאל שם לגבי שהחיינו בימי המצרים, וכ' דלדידה אין נפק"מ דאינו מברך שהחיינו, אולם מנהג העולם להחמיר בזה, וצ"ע.

ופעם נשאלתי מאיש אחד שבתו היתה צריכה לילך למחנה הקיץ (קעמפ) בתוך ימי בין המצרים, והיתה לה בגדים חדשים שרצתה ללבושם, אכן לא לבשה אותם מקודם, וכבר היה ליל י"ז בתמוז, מה דינו. והנה פשוט דאם יש בזה צורך גדול וצער גדול בלי אותו הבגד, ודבר זה שכיח אצל הבנות, ובפרט במעונות הקיץ, דיש להקל ללבוש הבגד ההוא⁵, וטוב ללבוש הבגד בשבת דבזה מותר לכמה פוסקים כנ"ל, אפי' אם מברכים עליהם שהחיינו, הגם שאין אנו מברכים שהחיינו, מ"מ יש איזה מעלה ללבוש הבגד בשבת לכבוד שבת.

אולם בנידון הנ"ל לא היה המצב כ"כ צורך גדול, אבל היות ששאלה זו היתה נוגעת לגבי ליל י"ז בתמוז, והרי מצינו מחלוקת האחרונים לגבי הדברים שאסורים בימי המצרים, אם הם אסורים בליל י"ז בתמוז, דאף דלגבי תענית הקילו שאין אנו מתענים בליל י"ז, עכ"ז לגבי שאר דברים דין הלילה כדין היום, עי' בשו"ת חיים שאל מהחיד"א (ח"א סי' כ"ד), דהשואל הביא בשם ספר מטה אפרים להקל בזה, אמנם החיד"א האריך לבאר דגם בלילה אסור עיי"ש,

5. ועי' בשו"ת אפרקטא דעניא (ממוז"ח הגה"צ מבראשוב זצ"ל), לגבי לבישת בגד חדש בימי ספירה, דהיכא דאיכא צער בזיון בלא אותו בגד דיש להקל ללבושן, וליתר שאת אם אפשר לו, יחמיר על עצמו וילבשו בשבת קודש עיי"ש.

בגדים שכבר נגמרו ומשלם הכל דמברך שהחיינו בשעת הקני', בזה מתירים אם מוצא עכשיו לקנות בזול, וצ"ע.

דין קניית בגדים חדשים לאחר ר"ח מנחם אב

ולענין אי מותר בכהאי גוונא לקנות גם אחר ר"ח, הנה בתשובת קנין תורה הנ"ל מבואר דאחר ר"ח פשיטא לי' דאסור לקנות אף דהם עכשיו בזול מאוד [ובפסקי תשובות (כאן אות כ"ז) העתיק בשמו דמותר באופן זה לקנות גם אחר ר"ח, וזה אינו].

אולם לכאורה יש לדרון בזה, דהבן איש חי בפרשת דברים (מובא בכפה"ח בסי' תקנ"א אות כ"א) כתב להתיר לקנות דברים של שמחה אם הם עתה בזול שא"א לקנות בסכום ההוא אח"כ עיי"ש, אולם אפשר לחלק דרך לגבי לקנות דברים של שמחה, דמצינו בזה דיש מקילים לגמרי (ע' בט"ז ס"ק א' וכ"ה שי' רש"ל וב"ח, ועי' בא"ר שם), וכ' האחרונים דבא"א לקנות אח"כ, או כשאין לו פנאי לקנות אח"כ מותר, וכמבואר בבן איש חי שם, ע"כ אמרינן דכמו"כ כשא"א לקנותו במחיר זה אח"כ דמותר, משא"כ לענין לקנות בגדים, דאפי' בגדים שאינם חשובים אסור לקנות אחר ר"ח, והטעם דהוי כמו כיבוס בגדים דאסור, א"כ בכהי"ג אפי' כשמוצא עכשיו בזול ג"כ אסור.

אולם הפרמ"ג (ס"ק ז') מובא במשנ"ב (ס"ק י"א), כ' דאף מו"מ של שמחה מותר לקנות אחר ר"ח אצל יריד אם מוצא אז בזול ביותר דהוי דבר האבד עי' הל' חוה"מ עיי"ש, הרי דסובר דכמו דמתירים דבר האבד בחוה"מ, כמו"כ מתירין לגבי ימי בין המצרים, א"כ אפ"ל דהוא הדין לענין קניית בגדים חדשים דמותר כשהוא בזול, דמקרי דבר האבד.

אולם בסי' תקנ"ד לגבי איסור עשיית מלאכה בט"ב, מבואר במג"א (ס"ק כ"ו) דאם יש יריד או שיירות שבאו עכשיו מותר לקנות מהם ע"י עכ"ש וכ"ש למכור דהוי דבר האבוד (מט"מ סי' תשמ"א), הרי דאפי' בדבר האבד מותר רק ע"י עכ"ש ולא בעצמו.

דלא נגמר עדיין, דמברך שהחיינו רק בשעת לבישה, פשוט דמותר לקנות לכו"ע, דאין השמחה כ"כ, דהא א"צ לברך אז שהחיינו.

וראיתי בשו"ת קנין תורה (ח"א סי' ק"ט) שנסתפק דהיות שכל החניות מוכרים בזול מאוד בגדים הנשארים מעונת הקיץ, אי מותר לקנותם בימי בין המצרים, ותוכן השאלה היה בנוגע לברכת שהחיינו, ולזה כתב שם דברוב פעמים עדיין צריכין לתקן הבגדים לאחר הקני', וע"כ א"צ לברך שהחיינו בשעת קנייה ומותר, ואפי' בגדים שאין צריכין לתקן כלל, מ"מ אם קונה אותם ע"י כרטיס אשראי מותר לקנותו, לפי"מ שכ' בלב חיים (סי' נ"ב) דאם קנה חפץ בהקפה שלא היה לו מה לפרוע, א"צ לברך שהחיינו. ושוב כתב דבאופן שיכול לקנות עכשיו בזול שלא יוכל לקנותו אח"כ, אזי אפי' באופן שמברך שהחיינו בשעת הקני' מותר לקנות, לפי"מ שכ' הרמ"א (שם) דפרי שלא ימצא אחר ת"ב יכול לברך שהחיינו, א"כ כמו"כ כאן שלא ימצא בגד זה אחר ת"ב במחיר זה, ע"כ מותר לקנותו עד ר"ח אב עיי"ש.

ולדברינו הנ"ל, הנה לפי מנהגינו שאין מברכין כלל שהחיינו בשעת קני' [ואפי' גם שלא בשעת לבישה], א"כ מותר לקנות בגדים חדשים אף כשאינו מוצא עכשיו לקנות בזול וכו"ל, ודו"ק.

ובספר נטעי גבריאל (פרק י"ז אות ט') כתב, אם אפשר לקנות בגדים במחירים זולים מאד שלא יוכל להשיגם אחרי ת"ב, מותר לקנות גם בגדים חשובים וכ"ש לבניו הקטנים, ובפרט היכא שאין משלם כל הסכום בשעת הקני' עכ"ל, ובהערות מתחת לקו ציין לשו"ת קנין תורה הנ"ל, וטעם הדבר דכיון דרוב בגדים הקנויים צריכים לתקנם ולהתאימם, ע"כ לא חל חיוב שהחיינו בשעת הקני', ועוד דאם אינו פורע הכל א"צ לברך שהחיינו, ע"כ מותר לקנות עיי"ש. ולכאורה אין דבריו מובנים, דבאופנים הנ"ל דלא חל עליו חיוב שהחיינו, אזי אפי' אינו מוצא לקנות בזול מותר לקנות וכמבואר שם בהדיא, ורק באופן שרוצה לקנות

ותו נראה, דאפילו אם נימא דמותר לקנות דברים כשהם בזול, מ"מ נראה דהיינו דוקא כשיודע דבאותו חנות מוכרים כעת בזול (סעי"ל), אזי מותר לקנות שם, משא"כ מה שעושים איהו נשים שהולכין לכמה חנויות (מאל"ל בלע"ז) וכדו' לחפש באיהו חנות יכולין למצוא מציאה, אין נכון לעשות כן, דאעפ"י שאין קונין בגדים רק כשהם בזול, מ"מ עצם ההליכה לחפש המציאה הרי זה בגדר היסח הדעת מאבילות יותר גדולה מכיבוס בגדים, והוא דבר של פרהסיא, וע"כ בוודאי נכון למנוע מזה.

ועיין בנטעי גבריאל (פרק ל"א סעי' י"ד), שכ' וז"ל: אסור לקנות בגדים אפי' שימצא עתה בזול, אלא א"כ הוא בזול מאד (כגון שיש מבצע סעיל) אז מותר לקנות הן לצורך עצמו הן לצורך מסחר, ובהערות שם (אות כ"ב) כ' דאע"פ שהבן איש חי מובא בכפח"ח בסי' תקנ"א מתיר לקנות דברים של שמחה אם הם עתה בזול שא"א לקנות בסכום ההוא אח"כ, זה הוא רק כמו"מ של שמחה, משא"כ לגבי לקנות בגדים, בזה אינם מתירים כשהם עכשיו בזול, משא"כ בדבר שהוא בזול מאוד, הרי זה נכנס בגדר דבר האבד ומותר, וכמוש"כ הפרמ"ג (בא"א סק"ז) עכתו"ד, הרי דפשיטא ליה דלפי דברי הפרמ"ג מותר לקנות בגדים חדשים כשהוא דבר האבד, וכבר כתבנו דיש לדון בזה, ובדברי הקנין תורה הנ"ל מבואר דאחר ר"ח אפי' כשהוא בזול ביותר אסור.

גם מש"כ דרק כשהוא זול מאוד הוא מותר, צ"ב דבריו, דהא בשו"ע (סי' תקל"ט סעי' ט') ובמשנ"ב שם (ס"ק כ"ט ול"ב), ובבהל"כ (בר"ה ואם הוא), מבואר דרק בסוחר הקונה כדי למכור ולהרויח, בזה מתירים רק כשהוא בזול מאוד, ובלא"ה אמרינן דמקרי מניעת הרויח, משא"כ כשקונה לצורך עצמו, אזי אפי' כשהוא רק מעט יותר בזול מקרי דבר האבד, וא"כ כמו"כ כאן כשקונה לצורך עצמו אפי'

אולם לכאורה טעמא בעי, דלמה מותר רק ע"י עכו"ם, דהא שם (בסעי' כ"ו) מבואר להדיא דמלאכת דבר האבד מותר אפי' לעשות בעצמו, וכבר נתעורר בזה הביאור הלכה (שם) וכתב, ובמשנ"ב ישבתי קצת הטעם, וכנראה דבמשנ"ב (שם ס"ק מ"ח) כ' דלכך אסור ע"י עצמו דמסיח דעתו מאבילות, וכונתו נראה דרק לגבי עשיית מלאכה דעושה הדבר בביתו או אפי' חוץ לביתו במקום מסוים, אינו מסיח כ"כ מאבילות, ע"כ מותר אפי' ע"י עצמו בדבר האבד, משא"כ כשנוסע חוץ לביתו ליריד, אז מסיח דעתו מאבילות יותר, ולכן אין לעשות כן רק ע"י נכרי. ובשם הא"ר כ' שם הבהל"כ, דלכך מותר רק ע"י עכו"ם, דהיות ההליכה ליריד הוא דבר של פרהסיא, ע"כ א"א להקל לעשותו בעצמו עיי"ש, ועכ"פ צריך ביאור למה כאן מתירין ביריד אפי' בעצמו ולא מצריכין לעשותו ע"י עכו"ם כמו התם.

ואפ"ל לפי דברי המשנ"ב הנ"ל, דלכך אסור לעשותו ע"י עצמו דמסיח דעתו מאבילות, הנה זה שייך בת"ב עצמו, דשם יש איסור משום היסח הדעת מאבילות, משא"כ קודם ת"ב דאסור לקנות דברים של שמחה, אינו מטעם היסח הדעת דאבילות, רק מדין משוננס אב ממעטין בשמחה, בזה אפשר להקל בדבר האבד.

ולפ"ז יש לדון, דהיות דאיסור כיבוס שלאחר ר"ח היינו משום היסח הדעת דאבילות, וכמבואר במג"א (ס"ק י"ב), ובמשנ"ב (ס"ק כ"א), [ומקורו ברש"י תענית כ"ט בד"ה אפי' לכבס להניח], א"כ יהי' אסור אפי' בדבר האבד, ונפק"מ לגבי בגדים שאם לא יכבסם עתה רק יניחם לאחר המועד יגרם קלקול לבגד, האם מותר לכבסו עכשיו, וכמו"כ יש לומר לגבי לקנות בגדים חדשים דנכלל באיסור כיבוס בגדים, דאסור אפי' בדבר האבד, וצ"ע בזה.

6. ואולי יש לחלק דלגבי כיבוס איתא הלשון, "דנראה" כמסיח דעתו מאבילות, וא"כ נראה דאינו אסור משום היסח הדעת ממש, רק מטעם דנראה כהיסח הדעת, וע"כ יש להתיר בדבר האבד, ודו"ק.

לגבי איסור תספורת, דמנהגינו לאסור מי"ז בתמוז, מ"מ לגבי תספורת דקטן, מצינו מחלוקת הפוסקים, דהא"ר (ס"ק ל"א) מדייק מדברי הלבוש דגם בזה אסור מי"ז בתמוז, אמנם החי"א (סעי' י"ח) מתיר עד שבוע שחל בו ת"ב, וכן נוטה דעת הפמ"ג (א"א אות ל"ח) עיי"ש, והמשנ"ב (ס"ק פ"ב) העתיק דעת שניהם ולא הכריע⁷, ומסתבר דלעת הצורך יש להקל⁸, וא"כ י"ל דכמו"כ לגבי לבישת בגד חדש לקטן, דיש להקל עד ר"ח, וכ"ה בשו"ת שארית יהודה (סי' ע"ד)⁹, עיי"ש.

ובפרט לגבי קטן שלא הגיע לחינוך דהוא פחות מבן ו', דעי' במג"א (ס"ק ל"ח) דנסתפק אם איסור תספורת לקטנים הוא מטעם חינוך, וע"כ כשלא הגיע לחינוך מותר, או מטעם עג"מ ואז אפי' לא הגיע לחינוך אסור, ובפמ"ג (א"א ס"ק ל"ח) נראה דסובר דהאיסור הוא משום חינוך, וע"כ בקטן שלא הגיע לחינוך מותר¹⁰, ובחי"א הנ"ל, מבואר דאפי' קטנים ביותר אסור משום עג"מ, ובשע"צ (ס"ק צ"א) הביא ב' הסברות ולא הכריע.

והיות שיש לדון בכל הענין שאין לובשין בגד חדש בימי המצרים לדין שאין מברכין שהחינו, ע"כ בקטן יש להקל במקום צורך עד ר"ח, ופרט בקטן שלא הגיע לחינוך, דאז במקום צורך גדול יש להקל עד שבוע שחל בו ת"ב, אולם מנהג העולם הוא להחמיר בזה, וצ"ע.

כשהוא זול מעט ג"כ צריך להיות מותר, הגם דהפרמ"ג והמשנ"ב שהעתיק דבריו כ' אם הוא זול ביותר מותר, א"כ משמע דרק כשהוא זול ביותר מותר לקנות, הם מיירי בסוחר הקונה למכור, דהא הם מדברים שם להני דסוברים דצריך למעט כמו"מ אחר ר"ח, בזה כתבו דכיריד מותר ואפי' בדברים של שמחה, אבל בקונה לצורך עצמו, גם הם יודו דמותר כשהוא רק זול מעט.

גם מש"כ שם הנט"ג "הן לצורך מסחר", צריך ביאור, דהא כשקונה לצורך מסחר, אפי' כשאינו בזול כלל מותר לקנות, לפי"מ דמבואר במשנ"ב שם ובשא"ח, דבזמננו נהגו להקל ואין ממצטים כלל כמו"מ, דהכל נחשב כדי פרנסתינו, וצ"ע.

לבישת בגדים חדשים לקטנים

והנה אם מותר ללבוש בגד חדש לקטן, הנה בכף החיים (אות רי"ב) כתב, דקטן שאינו יודע להבחין בין ימים אלו לשאר ימים מתירים אותו לברך שהחינו, וא"כ נראה דקטן שכבר יש בו דעת להבחין בין ימים אלו, אסור לברך שהחינו. אולם כבר כתבנו דמנהגינו שאין אנו מברכין שהחינו, וא"כ מותר ללבושו, אולם לפי אותו צד דיש איסור ללבוש בגד חדש משום שמחה יתירה כפי שביארנו לעיל, יש לדון אם גם כשקטן לובש בגד חדש יש לו שמחה יתירה כמו גדול ואסור ללבוש.

ותו נראה, דאפי' אם יש לו שמחה, עכ"ז צ"ע אם מכח זה יש לאסור ללבושו, דהלא

7. ופעם נשאלתי בקטן שהיה צריך לילך למעונות הקיץ לאחר ר"ח אך קודם שבוע שחל בו ת"ב, והיה מתבייש הרבה לפי שהי' לו שערות גדולות (ששכחו להסתפר קודם ימי בין המצרים), והוריתי להקל ולסמוך על החי"א ופרמ"ג דמותר להסתפר, אולם היות שאין להקל בדברים אלו בפרהסיא, ע"כ אמרתי שיסתפר קודם שהולך לאוטבאש שהחברים דכאן לא ירגישו שהסתפר, ושם בקעמפ הרי אינם יודעים שלא הסתפר קודם ימי בין המצרים.

8. ולכן נראה דבקטן ששכחו להסתפר קודם ימי בין המצרים ונעשה בר מצוה, דמותר להסתפר עד שבוע שחל בו ת"ב, דאין לך צורך גדול יותר מזה, ועי' בשו"ת משנה הלכות (ח"ו סי' מ"ה).

9. ובנט"ג (פרק ל"א אות ה') העתיק בשמו, דגם אחר ר"ח מותר ללבוש, וזה אינו, דשם מבואר דרק עד ר"ח הוא מותר, עיי"ש.

10. ואין להקשות על הפמ"ג דבכיוס משמע דאפי' בגדי קטנים מחמירין לכבסם, ורק בקטנים ביותר שמתלכלכין תדיר מתירים, ומ"ש מלהסתפר דמותר בפחות מגיל חינוך, זה אינו, דשם האיסור הוא משום דהגדול מכבס אותו ומקרי מסיח דעתו מאבילות, כמו דאסור לכבס ולהניחו על אחר ת"ב, משא"כ בתספורת של קטן דלא מקרי היסח דעת מאבילות מותר, ודו"ק.